

HUDEBNÍ VĚDA

LVII – 3/2021

MUSICOLOGY
MUSIKWISSENSCHAFT

OBSAH

CONTENTS

ČLÁNKY / ARTICLES

- 314 The Music Collection of Prešov's Parish Church of St. Nicolas from the Perspective of the Canon of Musical Classicism (on the Current Research) / Sbíрка hudebnin farního kostela sv. Mikuláše v Prešově v kontextu kánonu hudebního klasicismu (k aktuálnímu výzkumu)
■ Slávka Kopčáková
- 335 Josef Suk – Universal-Edition Wien. Kritická edice korespondence / Josef Suk and Universal-Edition Wien. A Critical Edition of Mutual Correspondence
■ Lenka Křupková
- 376 Opera v Polsku. Repertoár polských divadel po roce 2000 s důrazem na soudobou operní tvorbu / Opera in Poland. The Repertoire of Polish Theatres after 2000, with Focus on Contemporary Operas
■ Eva Balcárková
- 413 Atonalita a nevědomí: jedno Adornovo přirovnání a jeho důsledky / Atonality and the Unconscious: A Comparison Made by Adorno's and Its Consequences
■ Josef Fulka

RECENZE / REVIEWS

- 431 Darina Múdra: Topografia hudby klasicismu na Slovensku z pohľadu kánonických vizitácií ■ Jiří Sehnal
- 435 Jana Laslavíková: Mestské divadlo v Prešporku na konci 19. storočia. Medzi provinciou a metropolou ■ Edita Bugalová
- 441 David Fligg: Dopis od Gideona. Krátký život hudebního génia. Gideon Klein 1919–1945 ■ Martin Flašar

444 ČESKÁ RESUMÉ / ENGLISH SUMMARIES

David Fligg
Dopis od Gideona
Krátký život hudebního génia
Gideon Klein 1919–1945

Překlad: Hana Trojanová – Pavla Kotálová
 Praha: P3K, 2019, 283 s.
 ISBN 978-80-87343-92-0

■ Martin Flašar

Britský akademik David Fligg se dlouhodobě zabývá výzkumem hudby ve Třetí říši, propagací židovské hudby a zkoumáním hudebního života v Terezíně se zvláštním důrazem na osobnost a dílo Gideona Kleina. Právě jemu je věnován český překlad nové monografie s názvem *Dopis od Gideona. Krátký život hudebního génia. Gideon Klein 1919–1945*. Kniha byla vydána nakladatelstvím P3K v Praze ke 100 letům narození skladatele. Česká verze vydání paradoxně předchází anglické verzi, jejíž vydání se teprve připravuje. Zároveň se kapitola o Gideonu Kleinovi z pera Davida Fligga objevuje v *Routledge Handbook to Music under German Occupation*, která v současnosti vychází.

Musím říci, že jsem snad nikdy nečetl třísetstránkovou knihu tak dlouho a s tak velkým respektem. Uprostřed všeobecně pochmurné nálady české společnosti, kdy v pandemii nemoci Covid-19 v Česku umíraly desítky nakažených pacientů denně, se čtení o Gideonu Kleinovi jevílo jako nesmírně obtížný úkol. Vzhledem k tomu, že jeho příběh je v základních obrysech obecně znám, neměl jsem už od počátku příliš sílu pročítat se knihou, jejíž bezvýchodnost ústí do absurdní smrti výjimečně talentovaného mladého skladatele a hudebníka. Přesto se pokusím shrnout pár svých postřehů k ní.

Kniha Davida Fligga se pohybuje na tenké hraně mezi popularizační a odbornou literaturou. Tomu odpovídá čtivý styl, který je ovšem doplňován poznámkovým aparátem s vysvětlivkami a lokacemi pramenů. Popularizačně působí např. pasáže, ve kterých se autor obrací přímo na čtenáře a stává se jejich průvodcem po Praze (s. 236–237).

Není pochyb o tom, že téma je pro autora nanejvýš osobní záležitostí. Odpovídá tomu např. osobní zmínka autora na s. 231 o svých soukromých modlitbách za skladatele na místě uložení jeho ostatků či vlastní zásluhy o zřízení kamenů zmizelých před Kleinovým domem (s. 236). Dokazují to také závěrečné kapitoly, kterými lehce prosvítá tendence k dramatizaci vyprávění a k důrazu na emocionální stránku. Kapitola *Dopis*, která dává knize název, je zařazena až po kapitole *Gideonův konec*, přičemž samotný dopis chronologicky vznikl několik měsíců před úmrtím skladatele. Zařazením dopisu až za Kleinovo úmrtí vystupuje na povrch ještě výrazněji bezvýchodnost

celé situace, v níž je talentovaný hudebník nucen úzkostně prosit o základní potraviny.

Knihu Davida Fligga jsem četl jako vyprávění příběhu individuální, společenské a historické tragédie 20. století. Samotné hudební reálie jsou ústrojně zapojeny do životního příběhu Gideona Kleina a tvoří spíše jeho přirozenou součást, než aby byly primárním předmětem celého pojednání.

Publikace sleduje mládí a postupné začleňování začínajícího umělce do kulturní společnosti předválečné a posléze válečné Prahy, jeho první kompoziční pokusy a pozoruhodné pokroky coby výjimečně nadaného koncertního klavíristy. Autor dále rozkrývá obrysy kulturního života v Terezínském ghettu, kde hudební produkce v improvizovaných podmínkách přinášely okamžiky transcendence jinak bídých životních podmínek židovského obyvatelstva až po závěr života v Osvětimi a dolu ve Fürstengrube.

David Fligg pokračuje ještě za závěr druhé světové války, aby nastínil, kdo a jakým způsobem se zasloužil o zprostředkování Kleinova hudebního odkazu poválečnému publiku. Dovolím si ocitovat stručné, ale přesto vyčerpávající zhodnocení jeho osobnosti od jednoho z přeživších holocaustu, Karla Ančerla:

„Byl vynikajícím hercem, recitátorem, skvělým klavíristou, zkušeným dirigentem, úžasným interpretem komorní hudby a hledajícím skladatelem. Jeho intelekt a rozsah znalostí byl neuvěřitelný, analytické schopnosti úžasné. Dal dohromady komorní tělesa. Brilantně hrál na sólových koncertech, měl rozsáhlý repertoár od Bacha až po současné skladatele včetně těch, kteří s námi byli v Terezíně, i své vlastní skladby, když viděl, že je potřeba vyplnit mezeru. Jeho hluboké teoretické a historické znalosti se projevovaly na přednáškách, v úvodních projevech před koncerty a na divadle. Aktivně se účastnil každé významnější kulturní události.“ (s. 234–235).

Knihy Davida Fligga tedy skutečně naplňuje svůj podtitul: „život hudebního génia“. Jejím základem je životní příběh, do něhož jsou vetkány postřehy o Kleinnových kompozicích a koncertních aktivitách. Nepochybuji o tom, že dokáže oslovit široké spektrum zájemců o příběh mladého klavíristy a skladatele v širším kontextu života židovské komunity v průběhu druhé světové války. Český překlad Hany Trojanové a Pavly Kotálové se dobře čte a je důstojným převodem anglického originálu. Kniha je doplněna řadou fotografií, faksimilií plakátů, koncertních programů, kreseb i samotných hudebních rukopisů z proveniencie Památníku Terezín, United States Holocaust Memorial Museum a Židovského muzea v Praze. Autor navazuje na všechny doposud vydané relevantní studie a monografie a hojně cituje také z vyprávění pamětníků. Právě navrácení chybějícího příběhu Gideona Kleina do kolektivní historické paměti chápu jako hlavní úkol této práce. Je součástí širšího mezinárodního úsilí o nápravu obrazu evropské hudební kultury deformované nucenou amnézií, k němuž můžeme v posledních letech přičíst např. zřízení Institutu terezínských skladatelů nebo plánované Dokumentační centrum holocaustu na Moravě.